

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 28 december 2018

Mål nr

Ö 2897-18

PARTER

Klagande

MAV

Ombud: Advokat AB och jur.kand. RR

Motpart

Konkursförvaltaren i TVBs konkursbo:

Advokat FJ

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om edgångsskyldighet enligt 6 kap. 5 §
andra stycket konkurslagen

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2018-05-16 i mål Ö 4481-18

Dok.Id 156583

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att MAV inte kan åläggas fakultativ edgångsskyldighet enligt 6 kap. 5 § andra stycket konkurslagen i syfte att utreda ett eventuellt anspråk på grund av återvinning i konkurs.

Med ändring av hovrättens beslut meddelar Högsta domstolen tillstånd till målets prövning i hovrätten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

MAV har yrkat att Högsta domstolen meddelar tillstånd till målets prövning i hovrätten.

Konkursförvaltaren har motsatt sig att yrkandet bifalls.

Prövningstillstånd har meddelats i Högsta domstolen i enlighet med vad som framgår av punkten 6.

SKÄL

Bakgrund

1. Solna tingsrätt beslutade den 9 januari 2018 att försätta TVB i konkurs.
2. Inför edgångssammanträdet begärde konkursförvaltaren att bl.a. TVBs son, MAV, skulle kallas att avlägga ed enligt 6 kap. 5 § andra stycket konkurslagen. Grunden för förvaltarens begäran var att en sådan edgång kunde antas vara av betydelse för boutredningen. Förvaltaren anförde att det i konkursbouppteckningen anges att det kan föreligga en tillgång i form av en fordran mot någon person eller att egendom kan tillföras boet genom åter-

vinning. Enligt förvaltaren hade det framkommit uppgift om att TVB avstått från ett arv till förmån för sina två söner. Förvaltaren ville därför att sönerna skulle beediga uppgifter av betydelse för bedömningen av denna potentiella tillgång.

3. Konkursbouppteckningen gavs därefter in till tingsrätten. På tillgångssidan upptogs en ”Potentiell fordran” utan angivande av värde men med hänvisning till en bilaga. Av bilagan framgick bl.a. att det förekommit en uppgift om ett arvsavstående och att utredning fortfarande pågick för att klarlägga hur gäldenären förfogat över sitt arv. Konkursförvaltaren gav senare även in en handling benämnd ”Överlåtelse av arv”, daterad den 28 december 2013 och undertecknad av TVB.

4. MAV motsatte sig vid edgångssammanträde att avlägga bouppteckningsed. Tingsrätten beslutade att han var skyldig att avlägga eden. Någon ed avlades emellertid inte vid sammanträdet utan tingsrätten meddelade att nytt sammanträde skulle hållas i detta syfte.

5. MAV överklagade tingsrättens beslut. Hovrätten har inte meddelat prövningstillstånd.

Målet i Högsta domstolen

6. Högsta domstolen har beviljat prövningstillstånd här och med stöd av 54 kap. 12 a § rättegångsbalken beslutat att pröva frågan om s.k. fakultativ edgångsskyldighet enligt 6 kap. 5 § andra stycket konkurslagen kan användas i syfte att utreda ett eventuellt anspråk på grund av återvinning i konkurs.

7. I Högsta domstolen har konkursförvaltaren anfört att det som MAV ska beediga är att hans mor undertecknat dokumentet ”Överlåtelse av arv”, daterat den 28 december 2013, varefter dokumentet förvarats hos arvlåtaren.

Edgångsskyldigheten kan inte användas för utredning

Obligatorisk edgångsskyldighet för gäldenären

8. En konkursgäldenär är skyldig att inför rätten avlägga boupptecknings-ed. Gäldenären ska, efter att eventuella tillägg eller ändringar gjorts, beediga att ”bouppteckningens uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial med gjorda tillägg eller ändringar är riktiga och att det inte enligt hans vetskap har oriktigt utelämnats eller tagits upp någon tillgång eller skuld”. (Se 6 kap. 3 § första stycket konkurslagen.)

9. Bouppteckningseden är, till skillnad från t.ex. vittneseden, en efterred som syftar till att bekräfta riktigheten av vissa uppgifter i den vid edgångssammanträdet framlagda bouppteckningen. Eftersom edgången är förenad med straffansvar (se 15 kap. 1 § brottsbalken) är det viktigt att det är klart vad den avser.

10. Bestämmelsen i 6 kap. 3 § konkurslagen fick sin nuvarande utformning 1995. Fram till dess föreskrevs i lagtexten att gäldenären med ed skulle betyga ”att bouppteckningen med gjorda tillägg eller ändringar är riktig, så att det inte enligt hans vetskap oriktigt utelämnats eller upptagits någon tillgång eller skuld”. Räkenskapsmaterial nämndes alltså inte i bestämmelsen och i det första ledet angavs endast att eden tog sikte på att ”bouppteckningen”, efter tillägg och ändringar, var riktig.

11. Vid reformen 1995 ändrades lagstiftningen så att det i första ledet uttryckligen föreskrivs att edgången ska avse bouppteckningens uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial. Av förarbetena framgår att lag-

stiftaren genom justeringen avsett att tydliggöra dels att också räkenskapsmaterial omfattas av edstemat, dels att edstemat omfattar de tre nämnda momenten men inget annat. I anslutning härtill underströks också vikten av att edstemat är klart och koncist avgränsat. (Se prop. 1994/95:189 s. 34 ff.)

12. Edstemat är alltså givet i lag, och det framgår dessutom av förarbetena att det varit ett medvetet val av lagstiftaren att begränsa edstemat till de uppgifter som nämns i lagtexten.

13. Det sagda innebär att gäldenärens edgång inte omfattar något annat än i bouppteckningen intagna uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial. Edgångsskyldigheten kan inte användas i syfte att utreda oklarheter i konkursboet i vidare mån än vad som följer av att gäldenären under ed ska bekräfta sådana konkreta uppgifter som faller under edstemat. Att en viss post tas upp i bouppteckningen (jfr p. 3) innebär alltså inte att svar på frågor med anknytning till denna post omfattas av edgången.

14. En annan sak är att det vid ett sammanträde för konkursgäldenärens edgång måste finnas ett visst utrymme för förvaltaren att, i syfte att utreda förhållanden i boet, ställa frågor som faller utanför edstemat. Gäldenärens skyldighet att besvara sådana frågor regleras särskilt i 6 kap. 2 § konkurslagen. Också i denna del kan straffansvar aktualiseras om gäldenären lämnar felaktiga uppgifter eller underlåter att lämna relevanta uppgifter (jfr 11 kap. 2 § brottsbalken), men uppgifterna omfattas alltså inte av edgången.

Fakultativ edgångsskyldighet för annan än gäldenären

15. Också annan än gäldenären är på yrkande av förvaltaren eller en borgenär skyldig att avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, under förutsättning att det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen. (Se 6 kap. 5 § andra stycket konkurslagen.)

16. Bestämmelsen måste så förstås att det edstema som anges i 6 kap. 3 § konkurslagen sätter ramen också för den fakultativa edgången. Det följer av hur lagtexten är formulerad och av hur förfarandet är uppbyggt i övrigt (jfr bl.a. det förhållandet att annan än gäldenären inte har någon allmän upplysningskyldighet motsvarande den som följer av 6 kap. 2 §). Med andra ord kan annan än gäldenären antingen avge generell bouppteckningsed, varvid denne har att beediga bouppteckningens uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial på samma sätt som gäldenären, eller beediga en viss sådan uppgift i bouppteckningen. Edgångsskyldighet föreligger alltså inte enbart på den grunden att det skulle vara av betydelse för boutredningen att personen beedigar en viss uppgift, utan sådan skyldighet förutsätter att uppgiften omfattas av edstemat.

17. Detta innebär att inte heller annan än gäldenären är skyldig att beediga annat än bouppteckningens uppgifter om tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial (jfr p. 13).

Återvinningsanspråk och edstemats begränsning till tillgångar, skulder och räkenskapsmaterial

18. Det är en särskild fråga om ett återvinningsanspråk kan ses som en tillgång i den mening som avses i 6 kap. 3 § konkurslagen. Mot bakgrund av det nyss anförda saknas det emellertid anledning att ta ställning till frågan om en i bouppteckningen intagen konkret uppgift om ett sådant anspråk skulle kunna omfattas av edstemat.

Bedömningen i detta fall

19. I detta fall avser den begärda edgången omständigheter kring en handling som har anknytning till en i bouppteckningen intagen uppgift om en potentiell återvinningsfordran. Av det föregående framgår att fakultativ ed-

gångsskyldighet enligt 6 kap. 5 § andra stycket konkurslagen inte på detta sätt kan användas i syfte att utreda ett eventuellt återvinningsanspråk.

20. Det finns anledning att betvivla riktigheten av det beslut som tingsrätten har fattat beträffande MAV. Tillstånd till målets prövning i hovrätten bör därför meddelas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ann-Christine Lindeblad, Lars Edlund, Petter Asp (referent) och Malin Bonthron
Föredragande justitiesekreterare: Johanna Helevirta